

Обставини справи

Справа стосувалася рішення про знесення будинку заявника, ухваленого мером міста в 1996 році. За цим рішенням, згідно з місцевим планом використання земель будинок було побудовано на земельній ділянці, призначеній для сільськогосподарських потреб, що виключало будь-яке будівництво житла. Заявники оскаржували це рішення в межах різних проваджень, проте без успіху. Заявник посилався на зміну обставин, а саме видачу нового плану використання землі, який набув чинності у 2012 році, відповідно до якого будівництво споруди, схожої до тієї, що мав заявник, було б дозволено. Національні суди не вбачили підстав для скасування рішення про знесення будинку від 1996 року, оскільки його зведення відразу було незаконним на час прийняття такого рішення.

Заявник указував, що неминуче знесення його будинку становитиме порушення його прав на повагу до свого житла та на повагу до приватного і сімейного життя, захищених статтею 8 Конвенції.

Рішення Суду

ЄСПЛ в пунктах 54–57 нагадав свою усталену практику стосовно з'ясування наявності втручання в право особи, захищене статтею 8 Конвенції, а також повторив критерії, яким має відповідати втручання, аби не порушувати захищене право за Конвенцією.

ЄСПЛ також підкреслив, що право особи на повагу до свого житла за статтею 8 Конвенції порушує питання, що мають важливе значення для фізичної та психологічної недоторканості особи, підтримки її стосунків з іншими, постійного й безпечного місця в суспільстві. Тому процес урівноваження за цим положенням у випадках, у яких втручання становить втрату особою свого єдиного житла, є іншим, при цьому особливу увагу варто надавати обсягу втручання в особисту сферу такої особи (див. *Ivanova and Cherkeзов*, цит. вище, § 54).

Не заперечувалося те, що заявник володів земельною ділянкою та побудованим на ній будинком. Він постійно проживав у ньому з моменту його зведення в 1994 році. Тому він і його родина мешкали в цьому будинку, і рішення про його знесення становило втручання в його права на повагу до свого житла (див., серед інших справ, *Winterstein and Others v. France*, по. 27013/07 § 141–143, 17 жовтня 2013 року з наступними посиланнями). Таке втручання було законним, оскільки рішення про знесення від 1996 року мало чітку правову підставу в національному законодавстві (див. пункти 6 та 41 цього рішення). Більше того, ЄСПЛ переконаний, що знесення відповідало б легітимній меті відновлення правопорядку, оскільки будинок побудували без дозволу та в порушення місцевого земельного плану. Залишалася

з'ясувати, чи було знесення будинку заявника необхідним у демократичному суспільстві (пункт 60 рішення).

Як відзначив ЄСПЛ, що не заперечували й сторони, у жовтні 1994 року заявник свідомо побудував свій будинок в порушення законодавчих регулятивних норм. По-перше, місцевий земельний план не дозволяв будь-яке зведення на належній заявнику земельній ділянці. По-друге, жодного дозволу на будівництво не видавалося. Оскільки заявник все одно побудував будинок, органи влади ухвалили рішення про його знесення, на яке заявник скарг не подавав. Заявник не виконав вимоги цього рішення про знесення будинку впродовж трьох років. Справді, з 2012 року заявник вчиняв низку спроб за різними правовими процедурами зі скасування остаточного рішення про знесення (пункт 61 рішення).

У межах національного провадження заявник посилався на зміну обставин, а саме видачу нового земельного плану, що набув чинності у 2012 році, згідно з яким зведення будівлі, схожої до будинку заявника, було б дозволено. Крім того, заявник висував різні аргументи, цитуючи права, захищені статтею 8 Конвенції. Він підкреслив власні й родинні міцні особисті та робочі зв'язки з будинком. Заявник відзначив: (i) необхідність проживати на землі, яку вони обробляли; (ii) сприятливий характер їхньої діяльності для довкілля; (iii) позитивний вплив цієї діяльності на добробут їхнього сина, який мав проблеми зі здоров'ям (пункт 62 рішення).

ЄСПЛ підкреслив, що національні органи влади (адміністративні органи) й суди не вбачили підстав для скасування рішення про знесення від 1996 року, оскільки будівництво будинку було незаконним на час ухвалення такого рішення. Органи влади розглянули питання про те, чи подальша зміна місцевого земельного плану, яким дозволялося будівництво споруд, схожих до будинку заявника, могла бути підставою для скасування рішення про знесення 1996 року. Проте органи влади дійшли висновку, що згідно з національним законодавством неможливо посилатися на таку зміну обставин у разі, якщо від самого початку будинок було побудовано незаконно. Регіональний та Верховний адміністративні суди також підтвердили дію цього принципу (пункт 63 рішення).

Сторони розходилися в думці про те, чи національні органи влади врахували особисті обставини заявника та його родини і чи з'ясували пропорційність заходу. ЄСПЛ акцентував, що Уряд навів рішення Верховного адміністративного суду від 23 жовтня 2015 року, яким було урівноважено інтереси особи в скасуванні остаточного рішення принципом правової визначеності адміністративних рішень. Цей суд також висловив, що, зважаючи на обставини справи й уникнення заявником упродовж багатьох років виконання вимог закону, легітимний інтерес заявника не може бути підставою для скасування рішення про знесення 1996 року (пункт 64 рішення).

ЄСПЛ дійшов висновку, що в цій справі органи влади урівноважили, з одного боку, інтереси заявника в збереженні свого будинку і, з іншого, інтереси суспільства. Стосовно останнього суди надали ваги принципу, що остаточне адміністративне рішення має

користуватися правовою визначеністю за умови належної оцінки питань фактів і права; інакше мало б місце неоднакове ставлення до, з одного боку, осіб, які дотримуються вимог закону, та, з іншого боку, до заявника, який упродовж 20 років цього уникав. Національні суди визнали складнощі, які можуть бути результатом знесення будинку, проте вказали, що суспільний інтерес в ефективному дотриманні / реалізації будівельних норм має превалювати. Національні суди визнали важливим той факт, що в заявника було понад двадцять років для підготовки та пом'якшення наслідків знесення будинку (пункт 66 рішення).

ЄСПЛ також відзначив, що на час подій у справі Конституційний суд уже розглянув питання конституційності законодавчих положень щодо знесення незаконно зведених будинків, і підкреслив, що належне та гармонійне співіснування у суспільстві вимагає від держави ухвалення законів із метою контролю за використанням власності. Знесення будинку, побудованого без відповідного дозволу, – наслідок незаконних дій відповідної особи. Воно вважається належною відповіддю на ці незаконні дії. В іншому своєму рішенні Конституційний суд указав, що несанкціоноване будівництво є осудливим вчинком і вимагає примусового відновлення стану справ, який передував оскаржуваному порушенню закону. Згідно з думкою Конституційного суду інтенсивність такого втручання була виправданою з урахуванням важливості захищеного права (пункт 68 рішення).

З огляду на обставини цієї справи ЄСПЛ дійшов висновку, що заявник міг представити свої особисті обставини в різних групах порушених ним проваджень й оскаржити рішення про знесення 1996 року, посилаючись на свої права, захищені статтею 8 Конвенції. Відповідно, провадження в його справі відповідали процесуальним вимогам, які випливають з усталеної практики ЄСПЛ (порівняйте та зіставте *Ivanova and Cherkeзов*, цит. вище, § 53) (пункт 71 рішення).

ЄСПЛ, беручи до уваги викладене, висновив, що національні органи влади не перевищили межі свободи розсуду, визнаючи чинним рішення про знесення його будинку 1996 року. З обставин справи не вбачається, що було порушено статтю 8 Конвенції. Тому заяву заявника було визнано явно необґрунтованою та відхилено.

Висновок

Заяву визнано неприйнятною та відхилено.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 18 січня 2022 року, оприлюднене 10 лютого 2022 року та є остаточним.